

УДК 821.161.2-3.09

І. А. Насмінчук

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ІРОНІЯ ЯК ЗАСІБ ДОЛАННЯ МЕНШОВАРТОСТІ В ПУБЛІЦИСТИЦІ ІВАНА БАГРЯНОГО

У статті проаналізовано публіцистичні тексти Івана Багряного-іроніста. Простежено суголосність позицій І. Огієнка та І. Багряного щодо почуття меншовартості. Тематика публіцистичних статей Івана Багряного та особливості іронічного дискурсу схарактеризовані на основі визначальних напрямів його публіцистичного спадку. По-перше, це статті, де викладена цілісна політична концепція, по-друге, великий масив публікацій щодо проблем літературно-мистецької творчості і літературної критики. Ця монотематичність виступів, сконцентрованих на оскарженні окупаційного більшовицького режиму в Україні, співвідноситься з пафосом викриття, а, отже, з такими виявами комічного, як іронія і сарказм. З'ясовано, що об'єктом іронії в Багряного є передусім радянська система і все, що з нею пов'язане прямо чи опосередковано. На основі дослідження публіцистичних творів робиться висновок, що у своєму послідовному відторгненні від тоталітаристського абсурду та комплексу меншовартості Іван Багряний апелює до іронії як тропу, риторичної фігури і провідного «принципу світоосмислення».

Ключові слова: іронія, саркастична іронія, меншовартість, публіцистика, Іван Огієнко, Іван Багряний.

Упродовж усього життя Іван Огієнко боровся проти такої ганебної риси своїх співвітчизників, як меншовартість. Особливо актуалізувалася його діяльність в цьому напрямі на еміграції. «Бережися почуття меншовартості, – палко закликав

Митрополит Іларіон. – Кожен емігрант, опинившись на чужині, бачить багато такого, чого не бачив у себе на батьківщині, часом бачить і ліпше. І в людей слабкодухих часто виникає особливе почуття, що зветься меншовартість» [6, с.356]. Меншовартість гнітила й Івана Багряного, якому також судилася доля вигнанця-емігранта. У своїй публіцистиці в унісон з Іваном Огієнком він називатиме меншовартість тим почуттям, яке веде українців до винародовлення. Цілком логічно, що це почуття стає об'єктом іронізування у письменника. З багатьох художніх тропів і стилістичних фігур І. Багрянний надасть перевагу саме іронії.

За словами Галини Мухіної, «іронія може виявлятися в різноманітних формах, у розмаїтості підходів до іронічних ситуацій. Вона не є статичним явищем, а постійно підлягає змінам залежно від того, в яку епоху та в якому суспільстві розвивається дана література» [7, с.31]. Серед багатьох аспектів вивчення іронії (як художнього тропу, стилістичної фігури, стильового компонента, складової поетики тексту) на особливу увагу заслуговує з'ясування характеристичних ознак іронічного дискурсу як світоглядної позиції письменника. Сучасне літературознавство переконливо доводить, що іронія виступає «глобальним принципом світоосмислення» [12, с.4], різновидом «філософського погляду на світ, якому притаманна принципова альтернативність та сумнів» [13, с.58], а часто і «єдиною формою вільного погляду на світ і героя» [10, с.322]. У світлі наукової термінології, якою послуговуються вчені при визначенні сутності іронії: «право інакомислення» (Р. Семків), «широке громадське застосування» (Р. Рорті), «амбівалентна гра» (Г. Мухіна), «принципово автономний і нетеоретизований спосіб діалогу людини зі світом» (Г. Токмань) стає очевидною спрямованість іронії не до суб'єкта, а до об'єкта.

В українській письменницькій публіцистиці середини ХХ століття іронія як «найзагальніший означник свободи, і перш за все свободи творчої» [12, с.3], асоціюється з ім'ям Івана Багряного, адже йому судилося одним з перших у повоєнній Європі продемонструвати перед світовою громадськістю свою іронічну відстороненість від тоталітарних ідеалів та нав'язаного комплексу меншовартості. Варто у цьому контексті згадати принаймні памфлет «Чому я не хочу вертатись до ССРСР?». Трагізм вигнанської долі спричинив у публіцистиці Багряного агітаційно-декларативні імпульси, злютовані з пафосом несприйняття.

Є певна закономірність у тому, що діяльність Івана Багряного, політичного емігранта, автора блискучої публіцистики, у потрактуванні ворожої пропаганди виявляється, можна б сказати, теж іронічно, двояко: з погляду радянської ідеології він був ворогом народу, запеклим націоналістом, а недруги за кордоном називали його прислужником Москви, радянським шпигуном на західній території. «Яка ж диявольська іронія української еміграційної дійсності, – писав Григорій Костюк, – одночасно з комуністичною атакою проти Багряного, з другого боку, розгорнули шалену, неперебірливу в засобах, провокаційну акцію якись, нікому не відомі суб'єкти та гуртки, що під тією чи іншою назвою вештаються серед еміграційної спільноти» [8, с.836]. Іронія полягає ще й у тому, що як емігрант Багрянний апелював до своєї української аудиторії не безпосередньо, надії на те, що його почують за залізною стіною, практично не було. І тим не менше, письменник сподівався бути автентично відчитаним через опосередковане сприйняття, принаймні через ту полеміку, яку з ним вели завзяті радянологи.

Уся різноплановість публіцистичних статей Івана Багряного зводиться до двох визначальних напрямів. По-перше, це статті, де викладена цілісна політична концепція, по-друге, великий масив публікацій стосується проблем літературно-мистецької творчості і літературної критики. Ця монотематичність виступів, сконцентрованих на оскарженні окупаційного більшовицького

режиму в Україні, співвідноситься з пафосом викриття, а, отже, з такими виявами комічного, як іронія і сарказм. Специфіка творчості Багряного-публіциста на сьогодні досліджена Іваном Дзюбою, Григорієм Костюком, проте майстерність Багряного-іроніста, зокрема на рівні публіцистичного тексту, ще не була об'єктом дослідницької уваги. Аналізуючи публіцистику Івана Багряного, ми виходимо з розуміння іронії як «форми оцінного, критичного, емоційного освоєння дійсності» [8, с.8], тобто як органічної складової світогляду автора.

Р. Семків, досліджуючи вплив іронічних інтенцій письменника на художню структуру тексту, приходить до висновку, що «іронія якраз є тим «ускладненням» повідомлення, що, з одного боку, веде до необхідності його дешифрування, провокує намагання зорієнтуватися у співвіднесеності в ньому *істинного* та *симульованого* сенсу, а з іншого – вимагає синхронізації всіх тих компонентів структури, які таку співвіднесеність ілюструють» [10, с.41]. Художні твори І. Багряного, особливо ті, які були написані в умовах більшовицької диктатури та радикальних заходів проти «інакомислія» (поема «Монголія», історичний роман у віршах «Скелька», вірш «Канів») і своєю езопівською мовою протистояли владній ідеології, дійсно вимагали, щоб уважний читач дешифрував їх прихований зміст. Як засвідчують публіцистичні виступи Багряного, «езопівські горіхи» його художніх творів не завжди були під силу навіть поважним дослідникам. Певні колізії виникли між Багряним і Донцовим, який зрозумів вірш «Канів» як глуmlinня над Шевченком. У «Відповіді Д. Донцову і його деяким учням» Багряний змушений був пояснювати, що вірш «Канів» насправді «затушкована в лірику політична сатира» [1, с.573], що змістом поезії, написаної у 1927 році, є авторське іронізування з нової епохи, «глу́м з лицемірних радянських пам'ятників Шевченкові на тлі неволі й злиднів «давнього раба» [1, с.574], що «індустрія», «урбанізація», «машини», «електрика» – це лише «фіговий листок», за яким передчуття безчасся для українського народу.

Об'єктом іронії в Багряного є передусім радянська система і все, що з нею пов'язане прямо чи опосередковано. Злободенна антиімперська публіцистика письменника генетично споріднена з сатирою Т. Шевченка і В. Самійленка. Трибуною для письменника стали такі еміграційні періодичні видання: «Наша боротьба», «Наші позиції», «Українські вісті» (Орган Української революційно-демократичної партії), «Ми ще повернемося» (бюлетень). По свіжих слідах подій, відстежених зі шпальт комуністичної преси, Багряний відтворив широку панораму радянської дійсності, яку гірко-іронічно називав то «щасливою Аркадією», то «комуністичним Назаретом» чи «комуністичним раєм». Домінування іронічної тональності було зумовлене налаштованістю письменника розкрити страшну природу тоталітаризму. У той час, коли чимало політиків поза межами Радянського Союзу аплодували рішенням XX з'їзду КПРС, де начебто остаточно було засуджено культ особи, Багряний розкривав світовій суспільності очі на справжній стан речей, гірко іронізуючи з приводу нібито викриття, а насправді по-новому реставрованої репресивної машини.

Ціла низка праць звернена до осіб з «комуністичного синедріону» (І. Багряний). Наводячи цитати з доповідей радянських достойників, І. Багряний послідовно десакаралізує офіційні міфи про «щасливу радянську Аркадію», а свій скепсис щодо почутого чи прочитаного оформлює іронічним «пой, ласточка, пой!» [1, с.511]. У статті з промовистою назвою «Феєрверк колективної демагогії (Слово по доповіді Хрущова)» він зриває убогу машкару з бундючної фразеології про країну, де все начебто «цвіте, все росте, все буяє, все досягає високих процентів, та не якихось там сотень, а по кілька сот. Все переганяє капіталістичний світ по всіх статтях промисловості й економіки, сільського господарства

і машинобудування, і видобутку заліза й сталі, і вугілля, і хліба, і цукру...» [1, с.506]. І. Багрянний легко досягає порозуміння зі своїм читачем, налаштовуючи його на відповідне сприйняття написаного такими застереженнями: «Не смійся читачу, який не читав доповіді Хрущова! Це не фантазія, а це все буквально списується з тієї хрущовської доповіді» [1, с.509]; «Ні, це зовсім не жарт! Ні, дорогий читачу!» [1, с.509]. У прожекторі іронічного освітлення радянська дійсність, так пафосно розрекламована Хрущовим, постає зоною цілковитого абсурду. Для більшої переконливості письменник цитує фрагменти виступу в оригіналі, здобруючи їх власними знущально-співчутливими примітками й уточненнями. Знакові для радянської системи поняття («повышение», «народное благосостояние», «возрастающий спрос»), замикаючись на собі, зазнають суттєвої деконструкції, й інакше, як об'єкт іронії, не сприймаються.

Гротесковою гримасою супроводжується пропозиція автора розв'язати просту арифметичну задачу на предмет приросту валового продукту на душу населення: «Якщо людина не мала в кишені ані копійки і раптом дістала одну копійку, – на скільки процентів зросла її спроможність? Тут взагалі обчислити не можна. Бо якби вона мала одну копійку, а добула ще одну, ну то вона мала би зріст на 100%. Але як вона не мала ні однієї копійки і раптом здобула одну, то тут зріст не можна взагалі обчислити жодними процентами. Це зріст просто незмірний» [1, с.506]. У доповідях і виступах Хрущова Багрянний наголошує як базові дві складові: патетику й абсурд, а в контексті образу одіозного соратника Сталіна актуалізує такі античні, біблійні і вітчизняні крилаті вислови, як «солодкословна сирена-співуха», [1, с.506], «голіаф» [1, с.546] «замилувач очей» [1, с.507], «облудний Лис-Микита» [1, с.679]. Свої міркування про економічний тупик радянської системи Багрянний підсвічує анекдотичними коментарями і смішними небилицями. На його думку, у сконденсованому вигляді доповідь Хрущова мала би звучати так: «І чого тільки у нас, товариші, нема! Хліба нема, цукру нема, картоплі нема, капуста нема, м'яса нема, сала нема!! Гасу нема! Мила нема! Калош нема! Чобіт нема... Житла нема... Права нема... Ладу нема... Нічого нема...

І навпаки:

Все у нас, товариші, є! Хрущов є, партія є, МВС є, терор є, тюрми є, концтабори є, голод є, брехня є, безправ'я є... – все є!» [1, с.512]. Саме така доповідь, на думку автора, заслуговувала би на бурхливі оплески всього населення усіх республік СРСР, «а не купки підбріхувачів» [1, с.513].

В іншому випадку, кепкуючи з намагань Хрущова і його оточення поставити собі в заслугу процеси демократизації і лібералізації, які насправді були спричинені шаленим тиском «внутрішніх соціальних, політичних і національних протиріч», що серйозно загрожували режиму [1, с.540], наводить дотепний анекдот про дядька, що їхав на верхній полиці потяга і під час раптової зупинки впав. Дядько «почухався і глибокодумно та категорично прорік: «От упав, аж поїзд став!». Буває й таке розуміння причин і наслідків» [1, с.540], – глузливо резюмує оповідач.

У публіцистичних виступах Багряного оскаржується шовіністична політика Росії, яка брутально виявляла себе на всіх рівнях політичного, економічного, культурного співіснування метрополії і під'ярмених республік. У підрозділі статті «Квадратура кола» з промовистим заголовком «Росіє, Росіє, Росіє моя!.. Стоїть сторозтерзаний Київ і двіста розіп'ятий я!...» Багрянний з болем і сумною іронією говорить про колоніальне становище України, про відведений їй статус Московського хутора. У статті наводяться факти тотального обмеження українського слова в ефірі. «Чудом національної політики» 618 названо звучання в ефірі двомовних пісень, коли один куплет звучить українською, а наступний – російською. У такій ситуації

«загроженої» культури автор не виключає близької перспективи слухати «Заповіт» не інакше, як по-російському або «Реве та стогне Дніпр широкий» («в російсько-українським двомовнім вінегреті») [1, с.618]. Багрянний продовжує експлуатувати радянські ідеологічні штампи, які в контексті авторської opinio покликані деміфологізувати реалії радянської дійсності. Порушуючи питання про те, з якої причини майже зникли з ефіру Київ, Харків, Львів, Одеса, він каже: «З тієї простої причини, що вона ж, бач, тепер «суверенна» й «свобідна», «соціалістична», «рівноправна»... З цієї причини вона, Україна радянська, має дуже обмежену кількість годин, ні, хвилин в етері, відведених їй хазяїном, «старшим» милостивим братом» [1, с.618]. «Суверенна», «свобідна», «соціалістична», «рівноправна» вжиті як іронізми. Іронія підсилена графічно, оскільки російськомовні риторичні ідеологеми-клішеподані у тексті курсивом.

Нищівна іронія спрямовується на сатиричне викриття злочинів владного олімпу проти людяності. З особливою чутливістю людини, яка пройшла дантівські кола більшовицьких тюрем і концтаборів, письменник розвінчує так звану радянську демократію і вказує на мільйони стероризованих, безневинно розстріляних, голодом і каторжною працею виморених людей. Предметом іронічної оцінки стають і міжнародні проблеми кремлівського керівництва, яке, як відомо, освячувало перманентні громадянські війни, кривавий терор і насильницькі революції, при тому демагогічно закликаючи міжнародну спільноту до мирного співжиття і торгівельних зносин.

Авторська іронія охоплює і таке драматичне явище, як репатріація. Темі насильницької репатріації політичних емігрантів присвячено значну частину публіцистичної спадщини: «Чому я не хочу вертатись до СРСР?», «Репліка безіменним «Лукам» та іменитим редакторам», «Слово на той бік», «Тріумф рабовласників», «Велике здемаскування малих шахраїв», «Нова фаза наступу на еміграцію і наша відповідь».

Саркастичної іронії сповнені памфлети, в яких дана оцінка облудним відозвам радянської і західної пропаганди щодо повернення біженців до СРСР. Письменник заперечує через ствердження: «Читаєш – і тебе, як кажуть, просто таки «сльоза прошибає». Така-от опіка! Така великодушність! Така гуманність! Таке небувале в усій історії СРСР безприкладне людинолюбство! А ти думав, що радянська влада зла! А вона така-от хороша. Вона з усіх сил старається промостити тобі дорогу на Батьківщину, посипаючи її квітами всепрощення, любові, ніжності, братського забуття колишніх там «непорозумінь» і твоїх «невільних» там (обов'язково невільних!) «злочинів» [1, с.413].

Будучи гранично відповідальним та уважним хронографом подій, Іван Багрянний фіксував кожен нову фазу репатріаційних акцій, здійснюваних московським урядом. Коли «ідея любові всепрощаючої Вітчизни» не спрацювала, і світ переконався, що «велика гора репатріаційної вовтузні і хвалькуватості родила найнікчемнішу мишу» [1, с.537], «невтомні радянські людолови» взяли за радикальніші форми і методи боротьби з політичними емігрантами, оголосивши їх радянськими чи американськими шпигунами та диверсантами. Широким узагальненням теми неспроможності московської урядової політики є опис у статті «Нова фаза наступу на еміграцію і наша відповідь» прес-конференції у Східному Берліні, скликаної МВС і берлінським комітетом за повернення до СРСР. Саме за їх завданням окремі представники політичної еміграції зголосилися довести свою пряму і постійну участь в диверсійних актах проти країн «народної демократії». Сміх, сповнений гнівного обурення та їдкої іронії, розчиняється у щирому співчутті до тих «бідолашних (бідолашних, бо так їм було велено під ві-

домим тиском, ім'я якому терор і шантаж) «свідків» [1, с.538], які змушені були обмовляти й очорнювати себе заради примарної ілюзії отримати карт-бланш на батьківщині. Спираючись на конкретні факти, Багрянний загострює проблему масового обезлюднення людини під дією комуністичної пропаганди. Саркастично переданий зміст і тональність виступів «емвеесівських статистів», які виписували «мерзості своїх «подвигів» з пафосом і радістю» [1, с.538] як найвищі чесноти. «А вся суть в тім, – робить висновок автор, – що їм сказали – «смаліть от так», «так треба для родини» та для того, щоб ваш поворот додому був забезпечений, або...» [1, с.538]. Фігура умовчання наприкінці фрази не приховує неспростовної правди про трагічну перспективу такого повороту.

На сторінках публіцистичних виступів Багряного знайшла відображення боротьба націоналістичних партій на еміграції, зокрема мельниківців і бандерівців. Гостра полеміка місяцями тривала між Багрянним і Державиним. У їхньому двобої домінантами є питання політики і літературної критики.

Газета «Український самостійник» часто вміщувала на своїх шпальтах різкі оцінки Української революційно-демократичної партії, заснованої та очолюваної Багрянним. Зокрема В. Державин у 26 числі «Українського самостійника» за 1950 рік опублікував статтю «Неокомунізм і його лжелітературна пропаганда», де ототожнив УРДП і УКП як цілком комуністичні партії. З цього приводу Багрянний ущипливо зауважив: «Як бачимо, є люди, для яких вистачає однієї літери «У», щоб ототожнювати речі, які не ототожнюються, коли йдеться про фабрикування провокацій» [1, с.210]. Але особливо в'їдливим і безжалючим стає перо Багряного, коли йдеться про Державина – літературного критика. Юрій Шевельов свідчив: «Про що б він [Державин – І.Н.] не писав, завжди й незмінно металися там громи й блискавки» [14, с.581]. «Іронічний біс зневаги» [14, с.580], «майстер сарказму» [14, с.581] – таким постає він у спогадах і роздумах сучасників. Взагалі, що стосується особистих поррахунків, Багрянний небагатослівний і мінімально іронічний. Про це він не раз заявляє наполегливо і переконливо: «Про мене – хоч каміння на голову» [1, с.383]; «В оборону себе особисто я й мізинцем би не рухнув до самої смерті» [1, с.384]. Значно активніше він обстоює тих своїх літературних побратимів, які зазнали репресій і вже не могли себе захистити самотужки.

Багрянний послідовно іронізує з намагань В. Державина позиціонувати себе як чистого естета і доводить його приналежність у 30-х роках до школи ортодоксальних марксистських критиків, на підтвердження чого наводить розлогі цитації свого опонента з часописів «Вапліте» і «Критика». Припускаючи можливість закидів щодо некоректності наведення фактів, Багрянний знаходить виправдання своїм діям: «Якби пан «професор» не писав пасквілів тут [на еміграції – І.Н.], то ми б йому не нагадували його старої віри (і то зовсім недавньої!). Хай би тут бавився собі в ідеалізм. Кому не шкодить. Але пан «професор» взявся до інших, досить-таки паскудних забавок, які багато шкодять, тому ми вирішили зголити йому його нову ідеалістичну бороду» [1, с.211].

Публіцистика Багряного фіксує також і особисті образи, яких він зазнавав від своїх краян. Володимир Державин свого часу дозволив собі назвати роман «Тигролови» Багряного книгою «для дефективних дітей», на що автор відбувся коротким іронічним реверансом у бік своїх шанувальників: «З чим я можу поздоровити всіх читачів, що розкупили цей роман в найбільшому тиражі, який тільки був на еміграції» [1, с.211]. А Василь Чапленко якимось звинуватив Багряного у клерикалізмі, світоглядному примітивізмі лише на тій підставі, що при обговоренні роману «Маруся Богуславка» автор однозначно визначився з об'єктом своїх мистецьких зацікавлень: «людина, створена Богом» [1, с.587]. Ця фраза

викликала різкий спротив з боку Чапленка, якому невтямки, як це у вік атомної енергії, супутників, авіації можна вірити у Саваофа, у те, що Адам створений з глини, а Єва з його ребра. Як доказ своєї правоти адресант наводить повідомлення з газет про знахідку викопної людиноподібної істоти, яка жила задовго, мовляв, до біблійного створення світу. Переводячи порушене питання з царини науки в царину етики, Багрянний у черговий раз на допомогу собі бере, як він каже, трохи «хлопського гумору» і апелює до мудрої поради простої, не спокушеної ні в науці, ні в антирелігійній пропаганді людини: «Нехай частина людей буде сотворена Богом, а частина нехай походить від мавпи! Хто як схоче» [1, с.590].

Таким чином, у своєму послідовному відторгненні від тоталітаристського абсурду та комплексу меншовартості Іван Багрянний апелює до іронії як тропа, риторичної фігури і провідного «принципу світоосмислення». Авторська іронія охоплює актуальні для часу письменника питання і проблеми. Орієнтація на класичні зразки іронічного тексту, а також на стилістику усного анекдоту і бувальщини, обігрування життєвих ситуацій в річищі гротескної іронії забезпечили публіцистичним творам Багряного успіх і довголіття.

Список використаних джерел:

1. Багрянний І. Публіцистика: Доп., ст., памфлети, рефлексії, есе / Іван Багрянний ; упоряд. О. Коновал ; передм. І. Дзюби ; післямова Г. Костюка. – 2-е вид. – К. : Смолоскип, 2006. – 856 с. : портрет.
2. Даниленко В. Іронічна відстороненість від імперських цінностей як невротична реакція на колоніальний статус нації в романі Володимира Діброви «Бурдик» / Володимир Даниленко // Слово і Час. – 2015. – №12. – С.71-52.
3. Костюк Г. Відійшов у безсмертя / Г. Костюк // Багрянний І. Публіцистика: Доп., ст., памфлети, рефлексії, есе / Іван Багрянний ; упоряд. О. Коновал ; передм. І. Дзюби ; післямова Г. Костюка. – 2-е вид. – К. : Смолоскип, 2006. – С. 829-837.
4. Літературознавчий словник-довідник / Р.Т. Гром'як, Ю.І. Ковалів та ін. – К. : ВЦ «Академія», 1997. – 752 с.
5. Ляхоцький В. Просвітитель: Видавничо-редакційна діяльність Івана Огієнка (Митрополита Іларіона) / В. Ляхоцький. – К. : Вид-во ім. О. Теліги, 2000. – 527 с.
6. Огієнко І. (Митрополит Іларіон). Рятуння України / І. Огієнко (Митрополит Іларіон) ; упоряд., авт. передм. і комент. М.С. Тимошик. – К. : Наша культура і наука, 2005. – 464 с.
7. Мухіна Г. Романтична іронія у творчості Шевченка / Галина Мухіна // Слово і Час. – 1990.– №8. – С. 31-36.
8. Погрібний А. До розуміння феномена письменницької публіцистики / Анатолій Погрібний // Слово і Час. – 2007. – №4. – С.45-52.
9. Походня С. Языковые виды и средства реализации иронии / София Походня. – К. : Наукова думка, 1989. – 128 с.
10. Семків Р. Іронічна структура: Типи іронії в художній літературі / Ростислав Семків. – К. : 2004. – 136 с.
11. Сиваченко Г. Про «празьку іронію» та празьких іроніків / Галина Сиваченко // Слово і Час. – 2003. – №7. – С. 35-43.
12. Стусенко О. Іронія як модус метатексту / Олександр Стусенко // Дивослово. – 2007. – №2. – С. 52-55.
13. Токмань Г. Шолом-Алейхем як майстер літературної іронії: смисли, засоби, український контекст / Ганна Токмань // Слово і Час. – 2010. – №4. – С. 57-72.
14. Шевельов Ю. МУР і я в МУРі (Сторінки зі спогадів. Матеріал до історії української еміграційної літератури) / Ю. Шевельов // Вибрані праці : у 2 кн. Кн. II. Літературознавство / упоряд. І. Дзюба. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – С. 559-593.

The article deals with journalistic texts written by ironist Ivan Bagrianyi. The consonance of positions of I. Ohienko and I. Bagrianyi due to the feelings of inferiority is examined. The matics of journalistic articles of I. Bagrianyi and features of his ironic discourse are determined on the basis of defining directions of his journalistic heritage. Firstly, these articles described a holistic political concept, and secondly, a large array of publications on issues of literary and artistic works and literary criticism. This mono the matics of speeches, focused on appealing to the Bolshevik regime in Ukraine, correlates with pathos of exposure, and therefore with comic expressions such as irony and sarcasm. It is found that the object of irony in works of Bagrianyi is primarily the Soviet system and everything connected with it directly or indirectly. Based on the research of journalistic works it concludes that Ivan Bagrianyi appeals to irony as to trope, rhetorical figure and leading «principle of understanding of the world» in his consistent rejection of totalitarian absurd and inferiority complex.

Key words: irony, sarcastic irony, inferiority, publicistics, Ivan Ohienko, Ivan Bagrianyi.

Отримано: 30.03.2017 р.